

ИҚТИСОДИЙ ЎСИШ ОРҚАЛИ СИЁСИЙ БАРҚАРОРЛИК

Мухтаров Собит Абдурахатович

Ўзбекистон республикаси “Дин ишлари бўйича қўмита” ҳузуридаги, “Диний-маърифий соҳада малака ошириш ва қайта тайёрлаш институти”, “Ижтимоий-гуманитар фанлар кафедраси” ўқитувчиси:

Иқтисодий барқарорлик ва аҳолининг кундалик турмуш шароитини яхшилаш сиёсий тизимни либераллаштириш ва демократик институтларни мустақамлаш жараёнларининг энг муҳим шартларидан бири ҳисобланади. Иқтисодий фаровонлик етарли даражада таъминланмаган шароитда сиёсий эркинликлар ва иштирокка бўлган талаб одатда чекланган бўлиб қолади, бу эса ислохотларнинг барқарорлиги ва узоқ муддатли муваффақиятига салбий таъсир кўрсатади.

Жаҳон тажрибаси шуни кўрсатадики, барқарор иқтисодий ўсиш ва ўрта синф қатламининг шаклланиши сиёсий ўзгаришлар учун энг табиий ва мустақам пойдевор яратади. Жанубий Корея, Тайвань, Сингапур ва Чили мисолида кўрсак, дастлабки босқичда иқтисодий модернизация ва фаровонликка эришилгандан сўнггина сиёсий очиқлик ва демократик институтларнинг ривожланишига ўтиш муваффақиятли амалга оширилган. Ушбу йўналиш илмий адабиётда “developmental state” модели ёки “иқтисодий фаровонлик орқали сиёсий либераллашув” йўналиши сифатида таснифланади.

Ўзбекистонда ҳам сўнгги ўн йилликда амалга оширилаётган ислохотлар стратегияси айнан шу мантиққа асосланади. Иқтисодий ўсиш, камбағалликни қисқартириш, иш ўринлари яратиш, тадбиркорлик муҳитини яхшилаш, маҳаллий инфратузилмани ривожлантириш ва ижтимоий ҳимоя тизимини кенгайтириш каби чора-тадбирлар аҳолининг реал даромадлари ва турмуш сифатини оширишга хизмат қилмоқда. Бу жараён давлат институтларига ишончни мустақамлаш ва ижтимоий барқарорликни сақлашнинг асосий омили сифатида кўриниб турибди. Сиёсий соҳадаги ўзгаришлар — суд тизимининг мустақиллигини кучайтириш, ахборот эркинлигини кенгайтириш, сиёсий рақобат ва фуқаролик жамияти институтларини ривожлантириш — изчил ва босқичма-босқич характерга эга.

Бундай эҳтиёткор ёндашув қисқа муддатли беқарорлик хавфини камайтириш ва узоқ муддатли барқарор ўзгаришлар учун зарур ижтимоий-иқтисодий пойдеворни сақлаб қолиш мақсадига хизмат қилади. Сиёсий тараққиёт назариялари нуқтаи назаридан қараганда, Сеймур Мартин Липсетнинг гипотезаси бу жараённи яққол тасдиқлайди: иқтисодий ўсиш ва ўрта синфнинг кенгайиши демократик қадриятлар ва сиёсий иштирок талабларининг табиий равишда ортишига олиб келади. Иқтисодий фаровонлик

янги ижтимоий қатламни юзага келтиради, бу қатлам ўз навбатида шаффофлик, ҳуқуқ устуворлиги ва сиёсий рақобатга бўлган эҳтиёжни ифодалайди. Сўнги йиллардаги иқтисодий кўрсаткичлар — ЯИМнинг барқарор ўсиши, камбағаллик даражасининг пасайиши, тўғридан-тўғри хорижий инвестициялар ҳажмининг кўпайиши, экспорт диверсификацияси — мамлакат иқтисодиётининг мустаҳкамланиб бораётганини кўрсатади.

Ижтимоий соҳада таълим ва тиббиёт тизимларини модернизация қилиш, ижтимоий тўловларни кенгайтириш ва маҳалла даражасидаги инфратузилмани яхшилаш орқали аҳолининг ҳаёт сифати сезиларли даражада ошмоқда. Натижада ўрта синф қатлами шаклланаётгани кузатилмоқда. Бу қатламнинг кучайиши эса узоқ муддатда адолатли суд тизими, давлат бошқарувининг шаффофлиги, эркин ахборот муҳити ва сиёсий плюрализмга бўлган талабнинг ортишига олиб келади — яъни демократик тараққиётнинг классик босқичи.

Шунингдек, коррупцияга қарши кураш ҳам ислоҳотлар самарадорлигининг ҳал қилувчи омилларидан бири бўлиб қолади. Рақамлаштириш, давлат хизматларининг электронлаштирилиши, тендер ва давлат харидлари жараёнларининг шаффофлаштирилиши, инсон омилини камайтириш ва инвестициявий муҳитни яхшилаш йўлида муҳим қадамлардир.

Шу билан бирга, ислоҳотлар йўлидаги хавф-хатарлар ҳам мавжуд: сиёсий рақобатнинг ҳали тўлиқ ривожланмаганлиги, суд тизими мустақиллигининг тўла таъминланмаганлиги, коррупциянинг айрим соҳаларда сақланиб қолиши узоқ муддатли барқарорликка таҳдид солиши мумкин. Иқтисодий ўсишнинг барқарор давом этиши, ўрта синфнинг кенгайиши ва халқаро ҳамкорликнинг ривожланиши ушбу хавфларни бартараф этиш учун муҳим ресурслар яратади.

Хулоса қилиб айтганда, Ўзбекистонда амалга оширилаётган ислоҳотлар мазмунан иқтисодий фаровонликни устувор йўналиш сифатида белгилаб, у орқали сиёсий барқарорлик ва демократик ўтишни таъминлашга қаратилган изчил стратегия сифатида талқин қилинади. Аҳоли турмуш даражасининг яхшиланиши давлат институтларига ишончни ошириб, ислоҳотларга ижтимоий қўллаб-қувватлашни кучайтирмоқда. Бу эса келгусида сиёсий ўзгаришларни янада барқарор ва самарали тарзда амалга ошириш учун зарур ижтимоий-иқтисодий пойдеворни мустаҳкамламоқда. Ушбу ислоҳотлар йўналиши мамлакат ичида узоқ муддатли иқтисодий-ижтимоий барқарорликни таъминлаш билан бирга, Ўзбекистоннинг минтақадаги етакчи ролга эга бўлиши учун ҳам мустаҳкам замин яратади.

Фойдаланилган адабиётлар:

1. Ўзбекистон Республикаси Давлат статистика қўмитаси. (2025). Ялпи ички маҳсулот ўсиш суръати.

2. Иқтисодий тадқиқотлар ва ислоҳотлар маркази. (2025).
3. Ўзбекистон Республикаси Президенти матбуот хизмати. (2025).
Коррупцияга қарши кураш тизимини янада такомиллаштириш тўғрисида.
4. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги. (2025). Фуқаролар учун бюджет: 2025 лойиҳа.
5. International Monetary Fund (IMF). (2025). World Economic Outlook (October 2025) – Uzbekistan.
6. World Bank. (2025). Uzbekistan Country Economic Memorandum: Fostering Private Sector-Led Growth and Global Integration.
7. World Bank. (2025). Macro Poverty Outlook: Uzbekistan (October 2025).
8. The Diplomat. (2026). Uzbekistan's Anti-corruption Emergency: What Comes After a Decade of Reform.